

ERE ZIJ GOD IN DEN HOGE

Stille nacht, heilige nacht. Dit mooie, oude kerstlied klinkt deze dagen over de hele wereld. Velen van ons hier zal het, denk ik, raken, misschien zelfs vanuit een ver verleden diep raken. Anderen zal het wellicht soft en naïef in de oren klinken. Het belangrijkste is dat we het allemaal tegen de werkelijkheid van niet stille, niet heilige nachten in zingen : Tegen de nacht van de honderdduizenden bootvluchtelingen, de nacht van Syrië, de nacht van Palestina en Israël, de nacht van Mali, Somali, Columbia : noem ze maar op; de nacht van terrorisme, discriminatie, hebzucht : noem het maar op. We zingen het niet omdat we dat allemaal willen vergeten, integendeel. Maar deze nacht, deze stille, heilige nacht is nu belangrijker. De geboorte van dit kind, de geboorte van ieder menskind, is belangrijker. Kerstmis is de viering van misschien wel het meest diepe en oorspronkelijke in ieder mens - de halve wereld voelt dat vandaag aan - iets dat blijkbaar boven alle angst en ellende van pikdonkere nachten uit kan stijgen, dat nieuwe levensmoed schenkt, nieuwe richting wijst. Zelden zijn mensen zo eensgezind en zo eerbiedig als wanneer ze samen naar een pasgeboren baby kijken, bij dat Godsgeschenk der Godsgeschenken worden we stil, voelen we eerbied, is het heilige tastbaar. Het is een van die momenten waarop mensen beseffen waarvoor ze eigenlijk leven, willen leven. Vannacht rond het verhaal van Jezus' geboorte delen we die ervaring samen. We vieren geboorte, wij hier en miljoenen mensen over de gehele wereld.

Geboorte is immers veel meer dan het eenmalig gebeuren dat het misschien kan lijken : ons leven begint in feite bij ieder hartslag opnieuw. Begin, geboorte blijven we ons gehele leven in ons meedragen. Dat mogen we ons op kerstmis realiseren, het ons herinneren. Het gaat vannacht om het niet te lokaliseren stukje licht, kracht, liefde in onszelf dat het dichtst raakt aan onze verlangens, aan onze talenten en mogelijkheden, dat steeds opnieuw in beweging gezet, opnieuw geboren moet worden : het gaat om onze ziel - als ik dat oude woord mag gebruiken - die onzichtbare kern die zich in den beginne in ieder van ons gevormd heeft en waarmee wij als volwassen mensen nog altijd richting geven aan ons leven. Dankzij die ziel kunnen wij steeds weer opnieuw beginnen, een beetje, of helemaal, soms zelfs heel radicaal. Op die ziel doet het Kerstkind een beroep.

Johannes zal Jezus laten zeggen dat wij, volwassen mensen, opnieuw geboren moeten worden (Joh. 3, 8). Als hem gevraagd wordt hoe dat in godsnaam mogelijk is, luidt zijn antwoord : uit de Geest, de Geest van mijn Vader die in mij leeft en die ik jullie zal nalaten. Daar moet ieder mens het van hebben. Daar moet het Rijk Gods het in deze wereld van hebben, van die Geest. Ook het kerstkind, hoorden we, is ontvangen door het werk van die heilige Geest : niet door de kwade geest die van oudsher ook door de wereld waart en waar wij dagelijks zo pijnlijk mee geconfronteerd worden, maar door de scheppende Geest van God, de geest van het begin, van menslievendheid, van gerechtigheid. Weinig verhalen in de wereldliteratuur houden ons zulk een spiegel van menslievendheid en gerechtigheid voor als het levensverhaal van de mens die vannacht nog kind in een kribbe is. 'Zo zouden ook wij moeten leven', zingen we hier graag : in die Geest. De blijde boodschap van kerstmis is dat ieder van ons als het kind van Bethlehem opnieuw ontvangen kan worden van de heilige Geest, een beetje een ander mens worden of, wie weet, echt anders van binnen : wanneer we de moed hebben die Geest in ons haar werk te laten doen, en ons niet laten dichttimmeren door angst, door egoïsme, door afgunst : al die boze geesten die de levensgeest van het begin aantasten, verpesten, ontheiligen, ook in ons, en overal in de wereld van 2015.

Het kerstverhaal vraagt ons om te zijn als de herders die opstaan in de nacht en samen naar het licht van Bethlehem, van nieuwe geboorte gaan. Ook wij mogen opstaan en gaan zien, eindelijk gaan zien misschien, wat wij bezitten aan geschenken van de Geest : aan talent, aan energie, aan mogelijkheden tot menslievendheid : alles gegeven om niets, om ons stukje wereld te verbeteren, misschien zelfs meer dan dat stukje. Iets van nieuw begin kan iedere dag van het jaar werkelijkheid worden voor ieder van ons, maar vanavond vieren we dat Godsgeschenk samen. Noem het genade, noem het levenskunst, het evangelie spreekt van ommekeer, en van wedergeboorte : de Geest, het kind van het begin weer de kans geven. 'Zo jullie niet worden als kinderen', luidt het daar, zullen jullie het niet maken, krijgt het Rijk Gods bij jullie geen kans. De openheid van het kind is voorwaarde willen we iets van kerstmis en van het evangelie begrijpen. Willen we überhaupt iets begrijpen van wat leven is, of kan zijn. Meister Eckhart, de grote mysticus, moet het aan den lijve ervaren hebben toen hij zei : 'Ik zou me schamen als mijn ziel niet iedere dag een beetje jonger werd'. Wie het vatten kan vatte het : de boodschap van vannacht is geen sentimentele onzin, en de zorg voor je eigen ziel geen gemakkelijke egotripperij, integendeel : je zult heel wat obstakels op je weg ontmoeten. De slechte geest is immers ook aan het werk, in ons en overal om ons heen : 'Jullie die slecht zijn', vergat Jezus

niet ons in te peperen, maar hij was gekomen, zei hij, om ons voor de goede geest te laten kiezen. De Kersttijd is de tijd om de openheid van het kind, de Geest van nieuw begin, in je op te delven van onder het stof. Misschien dat we dan zelfs iets als 'tederheid' terugvinden : de tederheid die de dichter doet uitroepen : 'Ach, laat ons toch geen ogenblik bederven, Voor wie van ons het eerst zal moeten sterven'. Dat kan een gebed zijn in de kerstnacht : 'laat ons toch geen ogenblik bederven voor wie van ons het eerst zal moeten sterven'. (Leo Vroman)

En dan gaat het natuurlijk niet alleen over begin in onszelf. Kerstmis met haar "Ere aan God in den Hoge" roept ons nog meer op om oog hebben, samen, voor nieuw begin in de wereld om ons heen : voor al het goede in Gods schepping , al het geluk, het plezier onder mensen, al de vooruitgang in de wetenschap, alle schoonheid in de kunst, alle Godsgeschenken die maken dat wij graag leven. We zouden het Rijk Gods niet zoeken als we het ook al niet gevonden hadden. Veel Christenen vertonen jammer genoeg de neiging vooral te denken - net als veel kranten - aan alles wat er mis is in de wereld. Natuurlijk willen we - mogen we, zullen we - opkomen voor de armen, de vluchtelingen, ons verzetten tegen onrechtvaardigheid, discriminatie en al het andere kwaad dat mensen veroorzaken. Het engelengezag van vannacht zegt ons dat we dan moeten beginnen met het 'Ere zij God in den hoge', met het prijzen van de Levende in zijn of haar werken, dankbaar om alles wat er aan moois en goeds en veelbelovends in de wereld van vandaag, en in deze stad, in je eigen huis, aan de gang is en waarvan het kerstkind voor ons nu het stralende middelpunt is : ons niet laten verblinden door alle ellende waarmee we te maken hebben. Ook daarom is prijzen van oudsher één van de eerste taken van alle geloof. Begin met eer te brengen aan God in den hoge, de Levende te danken voor al zijn, haar grote werken. Wanneer je dat vanuit de grond van je hart doet is de vrede op aarde al aan het beginnen, dan kun je immers bijna niet anders dan die gaven te gaan delen, dan moet je wel gastvrij worden, verdraagzamer, vergevingsgezinder, misschien ga je straks wel de voeten wassen, niet alleen van vriend maar ook van vreemdeling. Net als deze Jezus Messias. Ik weet het niet. Wat ik wel weet is dat wij samen hier om te beginnen veel menslievendheid kunnen opbrengen. Het open huis morgen, het kerstfeest van de Dominicus, geeft al zes en veertig jaar lang, velen onder ons zin en kracht om zich juist na kerstmis voor God weet wat voor menslievendheid, dichtbij en veraf, in te zetten, met hun talent, hun tijd, hun geld.

Ramses Shaffy, stem die als geen ander het bestaan in alle toonaarden prees, zong hier ooit in deze kerk in zo'n open huis : 'wij zullen doorgaan tot we samen zijn'. Wij zijn het hem blijven nazingen, tegen storm en wind, ook tegen de bierkaai van 2015 in. Met 'samen' begint alle vrede op aarde. En wie 'doorgaat' groeit, wordt wijzer. Het kind Jezus, schrijft Lukas aan het einde van zijn geboorteverhaal, groeide op en werd sterker en wijzer. Dat kan met ieder van ons gebeuren, als we het kind, onze zachte kern, de kans geven. Dat is het geloof dat wij hier samen proberen te delen : niet het oude geloof, waarvan we veel, zoals een vriend van mij dat noemt, kunnen 'wegleven', maar het ware geloof dat begint met het 'ere zij God in den hoge' : het samen vieren van het leven en van het mysterie van het leven dat wij God noemen. Vieren dat uitmondt in doen, in de dienst aan onze naaste, ook en vooral wanneer deze naaste geen brood, geen huis, geen toeverlaat heeft. Dat ware geloof delen we met eindeloos velen die anders denken, anders voelen, met mensen van andere culturen, andere godsdiensten. Dat ware geloof is ons ook door veel profeten en begenadigde mensen voorgeleefd. Jezus Messias is niet de enige geweest, hij is wel voor ons hier de eerste.

Rondom hem vieren we vannacht Gods grootste geschenk aan ieder menskenkind : de scheppende Geest, vonk van liefde in onze ziel waarmee alles begonnen is en wil doorgaan : licht, kind in ons, dat ons vannacht opnieuw aanstoot, aanvuurt om menslievend te zijn, gerechtigheid te doen, dat is : om meer mens te worden.
Laten we dat licht, dat kind samen in blijdschap bezingen.

Henk Hillenaar.

Gelezen: Aankondiging van Jezus geboorte naar het martyrologium van 24 december en fragmenten uit de geboorteverhalen volgens

- Mattheus
- Johannes
- Lukas